

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate, de
Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non
Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. II. Alia difficultas expeditur

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78232)

voluntariam, sed non formaliter & proximè: Ergo ponendus est alius actus, ex amore mercium ortum habens, qui tribuat proximè talem denominationem. Consequentia patet, Antecedens probatur. Quia universaliter volitio finis denominat tantum ipsum finem formaliter volitum; media verò radicaliter tantum & remotè; unde oportet ponere aliquem actum qui directè tendens in ipsa, denominet illa proximè & formaliter volita, seu voluntaria: Atqui fugere projectionem mercium, est medium in ordine ad possessionem & conservationem illarum; sicut projicere illas est medium ad conservandam vitam: Quemadmodum ergo ex amore vitæ oritur volitio absoluta & efficax projiciendi merces, ita ex amore mercium nascitur actus, quò mercator vellet, si esset possibile, eas conservare. Sicut Christus volebat vivere, si hoc esset possibile juxta Patris voluntatem: sed quia sciebat Patrem velle & præcipere mortem, absolute volebat mori.

106 Dices, Non est necesse in violento, quòd concurrat duplex actus, ut aliquid sit mixtum ex violento & naturali: Ergo neque in metu, ut res sit mixta ex voluntario & involuntario. Consequentia patet à paritate rationis: metus enim quædam violentia moralis est; unde qui allegant se fecisse aliquid ex gravi metu, violentiam allegant. Antecedens probatur in motu progressivo animalis, ubi elevatio pedis est violenta illi corpori in quantum gravi, & est naturalis eidem ut viventi; & tamen non est ibi duplex actus vel motus, sed unus tantum quò animal movetur: Ergo ut aliquid sit mixtum ex violento & naturali, non requiritur duplex actus.

107 Respondeo concessio Antecedente, negando Consequentiam & paritatem. Ratio discriminis est, quia violentum non invenitur in actibus elicitis & internis voluntatis, ut vidimus articulo præcedenti, sed in actu externo & imperato, atque ad eò executivo voluntatis: non potest autem in actu executivo inveniri duplex motus, unus absolutus, alter conditio natus; quia cum sit motus in executione, omnino absolutus est: & hac ratione etiam in actione exteriori facta ex metu non datur duplex actus, sed tantum unus: verbi gratia, in ipsa projectione mercium, unus tantum motus datur, non duplex; unus ad projiciendum, alter ad non projiciendum. Voluntarium autem, & involuntarium, non solum in actibus externis & à voluntate imperatis, sed etiam præcipue in internis & elicitis reperiuntur; unde in metu non repugnat dari duplicem actum elicitem & internum, quò voluntas efficaciter & inefficaciter ad idem objectum diversimodè consideratum terminetur.

108 Dices rursus: Vel ille actus à quo projectio mercium denominatur involuntaria secundum quid, est conditio natus ex parte objecti, vel ex parte actus? Si ex parte actus, nondum datur de facto, sed dabitur si ponatur conditio: si ex parte objecti; talis actus est absolutus ex parte voluntatis, & sic projectio mercium erit absolute voluntaria & absolute involuntaria, quòd implicat.

109 Respondeo, actum illum esse conditionatum solum ex parte objecti, & absolutum ex parte potentia. Ad probationem in contrarium dicendum est, quòd licet repugnet projectionem mercium esse absolute voluntariam, & absolute involuntariam, si ly absolute usurpetur pro

105 tate involuntariam, si ly absolute usurpetur pro perfectè seu efficaciter, non tamen si accipiat pro actu absoluto quidem ex parte potentia, sed imperfecto & efficaci: quamvis autem asseramus illam volitionem projiciendi merces esse in ipsa absolutam, & conditionatam solum ex parte objecti, non tamen ponimus esse efficacem.

107 Instat Curiel, & ait esse valde difficile, & fortè improbable, quòd ille qui videt periculum submerisionis præsens, & judicat non posse vitari, nisi projiciendo merces, & propterea efficaciter vult illas projicere, & de facto projicit, eodem tempore hunc actum inefficacem eliciat; nolo projicere merces si tempestas non detur, vel si non adsit vitæ periculum; Ergo talis actus admittendus non est.

108 Respondeo, negando Antecedens: Nam etiam Deus videns quendam hominem reprobum infallibiliter esse damnandum, & consequenter habens actum quo vult efficaciter ipsi denegare gloriam; simul tamen habet voluntatem antecedentem & inefficacem de ipsius salute, absolute & secundum se, seu præcisè circumstantiis, consideratà, ut in tractatu de voluntate Dei fusè ostendimus. Est tamen hæc differentia inter hoc exemplum, & nostrum propositum, quòd in Deo, ratione infinitatis, idem actus qui est volitio efficax denegandi gloriam reprobò, est volitio conditionata ex parte objecti ipsam salvandi, in nostro autem proposito debent poni duo actus distincti.

§. II.

Alia difficultas expeditur.

109 **D**ico secundò: Quæ ex metu fiunt, sunt voluntaria simpliciter, & involuntaria tantum secundum quid.

Ita Divus Thomas, hic articulo sexto, ubi sic dicitur, Illud quòd est voluntarium hic & nunc ponderatis omnibus circumstantiis, & involuntarium solum secundum se, abstrahendo à circumstantiis, est voluntarium simpliciter, & involuntarium secundum quid: Sed opus factum ex metu est voluntarium hic & nunc, ponderatis circumstantiis, & involuntarium consideratum secundum se: Ergo est voluntarium simpliciter, & involuntarium tantum secundum quid. Minor patet in exemplo supra adducto projectionis mercium. Major autem probatur ex discrimine quòd omnes admittunt inter intellectum & voluntatem, & inter objectum utriusque: nam intellectus trahit ad se res præcisè quantum ad quidditatem, & objectum ipsius est quidditas rei materialis, abstrahendo ab omnibus conditionibus individuantibus: At verò voluntas tendit ad res ut sunt in se, & objectum ejus est res ipsa involuta suis omnibus conditionibus, & ut est hic & nunc.

110 Confirmatur: Quòd est volitum efficaciter & absolute, nolitum verò inefficaciter & conditionatè solum, est voluntarium simpliciter, & involuntarium secundum quid: At opus factum ex metu, est volitum efficaciter & absolute, & nolitum inefficaciter solum & conditionatè, ut patet ex supra dictis: Ergo est voluntarium simpliciter, & involuntarium tantum secundum quid. Unde quando sanctus Thomas secunda secundæ quaestione centesima quadragesima secunda, articulo tertio docet id quòd fit ex metu,

simpliciter non esse voluntarium, sumit illam particulam simpliciter, prout idem significat ac pure & non permixtè; & solum intendit docere id, quod fit ex metu, non esse pure voluntarium, sed mixtum ex voluntario & involuntario, ut patet ex verbis illius, sic enim ait: *Quæ sunt ex timore principium habent ab exteriori impellente; unde non sunt simpliciter voluntaria, sed mixta, ut dicitur in 3. Ethicorum.*

§. III.

Corollaria ex dictis.

111 EX dictis colligitur primò, in his quæ metu fiunt, esse sufficiens voluntarium ad peccatum mortale; nam illa sunt voluntaria simpliciter & absolute, quamvis aliquid involuntarii habeant admixtum. Ergo metus non excusat totaliter à culpa, licet eam diminuatur, & levius peccatum faciat, ac mitiori pœnâ plectendum. Sic adversus Christianos illos, qui in persecutione, metu ac terrore vel cruciatu fracti, cesserant, tolerabilior est pœnæ modus constitutus, quàm in eos qui sponte deliquerant, ut in Ancyrana Synodo & Nicæna, aliisque factum esse scimus. Sic etiam Lucretiam illam, cujus à Gentilibus impensè est commendata castitas: *Fortasse juveni violenter irruenti, etiam suâ libidine illicitam concessisse.* Suspiciatur, Augustinus lib. I. de civit. cap. 9. eam, quæ non violenter oppressam, sed metu de decoris, vitam esse oblatam pudicitiam, innuit Poëta, hoc versu:

Succubuit fama victa puella metu.

Quare non dubia est illius culpa, sed cui facilius possit ignosci, quòd invita & ex metu consentit.

112 Colligitur secundò, contractus ex metu factus, jure naturali non esse irritos; quamvis jure positivo aliqui irritentur, quando metus est gravis & injuriolus, seu cadens in virum constantem, ut loquuntur Theologi. Ratio est, quia metus de se & ex natura sua non facit involuntarium simpliciter, sed tantum secundum quid: Ergo non solvit valorem contractus ex defectu voluntarii, & ipso jure naturæ.

113 Confirmatur: Non requiritur major voluntas aut libertas ut contractus valeat, quàm ut peccatum mortale fiat: Sed voluntarium ex metu sufficit ad peccatum mortale, ut jam vidim⁹: Ergo & ad valorem contractus, quantum est ex ratione voluntarii, & juris naturalis.

114 Veruntamen jure positivo irritantur plura, quæ fiunt ex metu gravi & cadente in virum constantem: v.g. jure positivo matrimonium contractum ex metu, nullum est, ut constat ex cap. *Locum*, & ex cap. *Veniens* de sponsalibus. Idem est de voto solemnī, ex metu gravi emisso, ut patet ex titulo: *De his quæ vi, metuve causa fiunt*, & ex Tridentino sess. 25. de Regularibus cap. 19. ubi conceditur ut Religiosi ex metu professi, possint intra quinquennium reclamare, & si probaverint professionem ex metu esse factam, quòd sit nulla. Quantum verò ad votum simplex ex metu factum, non sic irritatur à Jure, ut annotavit Sylvester in summa, verbo *Metus*: quia scilicet non habet exteriorem traditionem, sed tantum interiorem promissionem seu consensum, qui per metum extorqueri non potest, Econtra igitur votum solemnē, cum non solum habeat id

A quod est interioris consensūs, sed etiam quod est exterioris mancipationis & traditionis, quantum fit per modum contractus cum Ecclesia, & spiritualis matrimonii, aut levitatis, idè voluntas ut pari modo fiet libere & sine metu; sicut matrimonium, quod non solum consummatur interiori consensu, sed exteriori etiam traditione, ut sumitur ex cap. *Puelle* 20. qu. 1. & cap. *Convirum* de regularibus. Plura quoque alia ex metu facta Jure positivo irritantur, ut electio Prælati, jurisdictio data vel propagata ex metu, absolutio ab excommunicatione, metu facta, &c. ut videri potest apud Sylvestrum loco citato.

B Porro illa omnia à Jure irritantur, primò ob vitandas lites, aliæque inconvenientia, quæ ex his quæ metu cogentur fiunt, sequi solent: secundò, quia sapissime contingit deesse in his consensum verum, quantum vis verbis externis profertur: tertio, in pœnâ illius qui injuriose metum incurrit: meretur enim ut effectus careat quod per injuriam extortum est.

Ex his facile solvetur argumentum, quod contra secundam conclusionem in hunc modum fieri solet: Matrimonium & votum solemnē sunt invalida, si fiunt ex metu in constantem virum cadente: Ergo non sunt voluntaria simpliciter. Consequentia patet: nam omne matrimonium, & omne votum simpliciter voluntarium, debet esse validum.

C Ad hoc, inquam, patet responsio ex jam dictis: concessio enim Antecedente, neganda est Consequentia. Ad cujus probationem, distinguitur Antecedens: debet esse validum per se loquendo, & attentò Jure naturali, conceduntur per accidens, & attentò dispositione Juris positivi, negatur. Potest enim Ecclesia ponere quædam conditiones, sine quibus votum aut matrimonium non sint valida, inter quas una est quod fiant sine metu: sicut etiam in matrimonio aliam statuit conditionem, quòd scilicet fiat coram pro rocho & testibus; ideoque matrimonium clandestinum, licet voluntarium, est invalidum.

Potest etiam objici contra eandem conclusionem, quòd metus gravis excusat à culpa transgressionem legis; & ideo non peccat, qui ut vitet grave malum, omittit Sacrum in die festo, aut frangit Ecclesiæ jejunium: Constat autem transgressionem legis non aliter culpâ vacare, nisi quia non est voluntaria: igitur metus tollit voluntarium simpliciter.

D Sed respondetur negando Antecedens, si intelligatur de transgressionem formali legis; existente enim hujus obligatione, nullus metus excusat simpliciter à culpa, licet eam diminuat: propterea verò non servans jejunium, vel non audiens sacrum, ob metum gravem, non peccat, quia tunc cessat obligatio legis; eò quod leges humanæ, & etiam aliquæ divinæ, non obligant, nisi cum possunt commodè observari; cum verò non possunt absque gravi mali periculo, cessat obligatio, & consequenter formalis eorum transgressio.

* * *